

Samenvatting

Ingevolge de kamerbrief van 13 januari 2017 heeft de Staatssecretaris van Economische Zaken aangekondigd scenario's te willen uitwerken in het kader van het opstellen van een nationaal plan voor weidevogels. Dit vanwege de voortdurende achteruitgang van de weidevogelpopulatie. Deze notitie reikt bouwstenen voor deze scenario's aan, gebaseerd op de beschikbare gegevens bij de WER (voorheen Alterra) en SOVON van februari 2016.

Bij het opstellen van de scenario's is uitgegaan van te realiseren weidevogelaantallen, die zich duurzaam kunnen handhaven. Daartoe is aandacht geschonken aan kwaliteit en omvang van geschikt habitat. Ook is aandacht geschonken aan de additionele kosten die verbonden zijn aan verbetering van habitat, dus bovenop de huidige uitgaven. Het gaat hier alleen om 'technische kosten' rond inrichting en beheer; organisatie- en maatschappelijke kosten e.d. zijn buiten beschouwing gelaten. De focus bij de analyses is gelegd op de grutto als gidssoort voor de weidevogels van vochtige graslanden. Daarnaast is in het verlengde daarvan aandacht geschonken aan tureluur, kievit en scholekster. Geen aandacht is besteed aan draagvlak bij de agrarische sector of andere maatschappelijke aspecten.

Bij de verbeterdoelstellingen is uitgegaan van een forse ambitie, dat wordt gestreefd naar voor de soorten optimale omstandigheden. Verondersteld is dat de nodige inrichtings- en beheerinspanningen in beschouwing genomen kunnen worden. Verder bij de berekening van de te verwachten aantallen uitgegaan van een gecoördineerde, doelmatige inzet van middelen met een professionaliteit zoals die van agrarische collectieven en reservaatbeheerders verwacht mag worden.

De onderscheiden scenario's zijn:

0-scenario of referentie-scenario: brengt de populatie-omvang in zicht waar we op aan koersen met de huidige inspanningen.

Vervolgens:

Scenario 1: Optimaliseren van het huidige beheer, zonder aanpassingen in inrichting.

Scenario 2: optimalisatie van de inspanningen (inrichting + beheer) binnen de gebieden die nu voor weidevogels worden beheerd;

Scenario 3: het realiseren van een duurzame grutto-populatie van 40.000 broedpaar grutto's, de omvang zoals die door vogelbescherming Nederland wordt voorgestaan.

0-scenario. De huidig beheerde gebieden zijn slechts voor een zeer beperkt deel optimaal voor weidevogels. Dat deel herbergt ongeveer 1200 broedpaar grutto's. Dat betekent dat de huidige achteruitgang voorlopig niet tot staan wordt gebracht. Nu zijn er 32-36.000 broedpaar. Enkele decennia terug waren dat er ca 120.000. Voor behoud van de huidige populatieomvang is dus actie nodig.

	huidig aantal bp (niet duurzaam)	waarvan in optimaal gebied	opt reservaat	opt agrarisch
grutto	16900	1200	900	300
tureluur	10500	700	500	200
kievit	24000	1300	1000	300
scholekster	11200	500	400	100

Scenario 1. Voor een duurzame weidevogelstand zijn goede basisomstandigheden essentieel (ontwatering, openheid, afwezigheid van verstoring, gewasstructuur). Verbetering van alleen beheer helpt alleen daar waar deze omstandigheden redelijk tot goed op orde zijn en waar een zorgvuldige ruimtelijke regie wordt gevoerd. Zo is belangrijk dat het voor weidevogels beheerde, laat gemaaide land in blokken ligt en niet versnipperd is, liefst in nabijheid van reservaten. Hiervoor zijn vuistregels ontwikkeld die gebiedsgericht toegepast kunnen worden. Plaatselijk zal ter verbetering van de waterstand in het broedseizoen het gebruik maken van schotten en pompen nodig zijn (bijv. creëren van plas-dras). Het voor verbetering van het beheer in aanmerking komende areaal zou gebiedsgewijs geïnventariseerd moeten worden. Grof geschat betreft het landelijk 5.000 tot maximaal 12.000 ha, waar bovenop het 0-scenario in combinatie met een verbeterde ruimtelijke ligging van het huidige zware beheer, verzwaring van het huidige lichte beheer effectief kan zijn. De additionele beheerkosten daarvan worden geschat op 3-5 miljoen per jaar (verzwaring van huidig, lichte agrarisch natuurbeheer + nieuw zwaar beheer). Ook het reservaatbeheer is voor verbetering vatbaar, hiervoor zijn geen additionele kosten berekend. In deze aldus beheerde gebieden zouden de huidige aantallen verduurzaamd kunnen worden en een dichtheid van 20-40 bp grutto's gerealiseerd kunnen worden. Buiten deze gebieden zijn de basisomstandigheden onvoldoende en biedt verbetering van beheer geen soelaas. Hier zal de huidige negatieve trend zich voortzetten.

	Jaarlijks (ANb)
lage inschatting	+3 miljoen
hoge inschatting	+5 miljoen

	te handhaven aantal	waarvan reservaat	waarvan agrarisch
grutto	4600	2700	1900
tureluur	2400	1400	1000
kievit	5100	2800	2300
scholekster	2000	1000	1000

Scenario 2. De gebieden die nu voor weidevogels worden beheerd, in totaal zo'n 67.000 ha agrarisch gebied en bijna 80.000 ha reservaat (inclusief traditionele natuurgebieden, waarvan naar schatting 50% met een expliciete weidevogelstelling) zijn verre van optimaal. Dat geldt zowel voor agrarisch gebied als voor reservaten. In gebieden met agrarisch natuurbeheer is ontwatering het belangrijkste knelpunt. In reservaten vormen verruiging en verschraling de belangrijkste knelpunten, maar is ook verbetering van de ontwatering belangrijk.

De additionele kosten voor verbetering van de huidige gebieden boven op de huidige inspanningen kunnen worden geschat op:

	eenmalig	Jaarlijks (ANb)
lage inschatting	35 miljoen	+12 miljoen
hoge inschatting	89 miljoen	+19 miljoen

Het leeuwendeel van de kosten betreft aanpassing van de ontwatering en verbetering van het beheer. De kosten voor versterking van openheid en verminderen van de verstoring zijn beperkt. Een fors deel van de eenmalige kosten betreft verbetering van de ontwatering van reservaten. De jaarlijkse additionele kosten komen bij het agrarisch natuurbeheer bovenop de huidige beheerkosten.

Bij realisering van deze verbeteringen mag, wanneer aan alle factoren aandacht wordt besteed, worden verwacht dat de populatie duurzaam is én dat die zich binnen het beheerde gebied kan uitbreiden tot een verdubbeling van de huidige daarin broedende aantallen, waarbij de omvang van de gruttopopulatie groter dan 40.000 broedpaar kan worden, waarvan een groot deel binnen reservaten en natuurgebied.

	huidig aantal bp (niet duurzaam)	verwacht aantal bp (duurzaam)
grutto	16900	48000
tureluur	10500	32700
kievit	24000	51000
scholekster	11200	19000

Scenario 3. In scenario 3 staat het realiseren van een populatie van 40.000 broedpaar grutto centraal. In scenario 1, bij een optimale inrichting en beheer van de huidige gebieden is dit te realiseren. De additionele kosten zijn daarmee dezelfde als voor scenario 2:

	eenmalig	Jaarlijks (ANb)
lage inschatting	35 miljoen	+12 miljoen
hoge inschatting	89 miljoen	+19 miljoen

Daarbij mogen dezelfde aantallen worden verwacht..

	huidig aantal bp (niet duurzaam)	verwacht aantal bp (duurzaam)
grutto	16900	48000
tureluur	10500	32700
kievit	24000	51000
scholekster	11200	19000